

Stallerhof
(Theatergroep
Hollandia)
Foto Ben van
Duin

koombaar. De wereld wordt herleid tot taalmaterie, hard als steen, warm als hout. Het is die voorliefde voor concreet materiaal, voor elementen met structuur, die niet alleen de locatiekeuze bepaalt, maar ook de voorkeur voor een bepaald soort teksten. En die vind je nu eenmaal eerder in het Duitstalige dan het Engelse of Franse repertoire.

Die keuze voor een bepaald soort muzikaliteit, voor ritme en tempi, lijkt me minstens even belangrijk als een andere door huisdramaturg Tom Blok-dijk even conscientieus gevolgde lijn in de repertoire-ontwikkeling: nl. de thematische aansluiting bij de regionale theateropdracht in de optie voor boerenstukken. Het platteland vormt een onuitputtelijke inspiratiebron voor toneelgroep Hollandia, en dat merk je niet alleen aan de hoeveelheid Kroetz en Achternbusch die geprogrammeerd wordt, maar ook aan de impulsen die gegeven worden via schrijfoopdrachten: in het seizoen 89-90 werd bij tien Nederlandse schrijvers een bestelling geplaatst voor een plattelandstuk.

Het platteland is voor het onsteedse Hollandia geen vluchtpunt. Anders dan b.v. *Vaders en Zonen* van De Tijd, hangt er geen weemoedige met dro-

merige deodorants besproeiende mestgeur. Hollandia schildert geen pastoraal landschap met vriendelijke schaapjes en wollige mensen. De plattelandsthematiek lijkt me veeleer voort te komen uit een behoefte tot een soort primitiviteit door te dringen, tot primaire gevoelens als pijn, angst, drift, tot ultieme zaken van leven en dood. En dan is het vulkanische *Prometheus* even tragisch als het aardse *Stallerhof*: ook in de bekrompen, geïsoleerde microcosmos van een boerenfamilie wordt beslist over de gang van schoot naar graf. In de rituele archaïek en de existentiële essentie vinden de boerendrama's en de Griekse tragedie bij Hollandia een gelijklopende uitdrukkingvorm.

Een stijloefening in tweevoud

Belangwekkend, om het met de afgekloven term van het Theaterfestival te zeggen, is Hollandia niet alleen omwille van het locatietoerisme of de repertoirepolitiek, maar vooral om de stijlontwikkeling. Het wankel gewicht van twee regisseurs die de artistieke identiteit van het gezelschap bepalen, bewijst hier vooral voordeel op te leveren. Paul Koek gaat op een

strikt muzikale manier aan de gang: personages bewegen in ritmische blokken, vooral de taalbehandeling stapt resoluut over alle psychologische barrières en is wars van realistische inkleuring. *Prometheus* bijvoorbeeld is opgebouwd als een polyfone partituur met afwisseling van verschillende timbres, gebruik van grote stemmodulaties, contrapunctisch verwerkte soli- en koorpartijen. *Prometheus* wordt op die manier een onderzoek, niet alleen naar de wortels van de beschaving, maar ook naar de meest elementaire theatrale deeltjes: beweging, klank en ruimte, versmolten tot een synesthetisch moment.

Johan Simons lijkt minder intuïtief te werk te gaan, met meer aandacht voor de overgang van tekst en psychologie in spel en houding. En toch is hij even resoluut in de exploratie van nieuwe histrionische stof, even vergaand in zijn afwijzing van wat bij acteurs evident voor het grijpen ligt. Vooral bij de getrouwe Hollandia-acteurs zoals Jeroen Willems en Betty Schuurman resulteert dat in een merkwaaardige paring van gestische stileren en concretisering van het personageprofiel. Maar ook bij de vele nieuwe gezichten van Hollandia wordt op een frappante manier telkens doorgestoten tot een zeer elementaire en expressieve uitdrukkingsslag. De optie van Hollandia om vanaf volgend seizoen met een vaste kern van acteurs te werken die per project eventueel aangevuld worden, is duidelijk bedoeld om de afgelegde weg verder uit te puren, en om dieper door te dringen in het aeteregesteente.

Geïsoleerd op het Noordhollandse platteland is Hollandia dus met een zeer universele en tegelijk unieke theatrale exploratie bezig. Erkenning kreeg het gezelschap daarvoor o.a. met de aanwezigheid in het Theaterfestival: met *Prometheus* in 1990 en *Stallerhof* in 1991. Na *Gust* dat in 1978 voor een aantal voorstellingen in Antwerpen te zien was, betekent dat een hernieuwde kennismaking met het werk van deze bijzondere groep. Voor het seizoen 1991-92 werd Hollandia door de Singel uitgenodigd om een locatieproject te maken in Antwerpen. Alleen de Schelde herinnert daar van ver aan het Noordhollandse milieu. Benieuwd dus hoe Hollandia met het Beierse *Kuschwarda City* van Achternbusch hier zal gedijen.

Luk Van den Dries